

Privata investeringar i friskolor

almeGa

Slutsatser

- Den ackumulerade vinsten under perioden 2006-2010 var närmare 820 miljoner
- Extern finansiering via upplåning uppgick till omkring 670 miljoner
- Nyemissioner under perioden var 774 miljoner under perioden 2006-2010 och i en fördjupad studie på 2000-2006 ytterligare cirka 200 miljoner
- Investeringarna uppgick till 2 400 miljoner
- Utbetald utdelning var omkring 30 miljoner

Inledning

Syftet med denna PM är att adressera en aktuell fråga i samhällsdebatten – friskolornas vinstmedel.

I debatten idag anklagas ofta friskoleföretagen för att ta ut höga vinster och att därmed skattemedel går till privata näringsidkares fickor utan att nödvändiga investeringar görs.

Denna granskning sätter detta i relation till vad företagen investerar i sin verksamhet – både i relation till rörelseresultat, men också i relation till insatt externt kapital.

Metod

SCANTECH STRATEGY ADVISORS har på uppdrag av Almega granskat årsredovisningarna från de tio största friskolekoncernerna under fem år (2006-2010) och tagit fram tabeller på vinst, utdelningar, upplåning, investeringar, omsättning och nyemissioner. Sedan friskolereformen på 90-talet har antalet privata alternativ inom skolområdet ökat. På senare tid har några större friskoleföretag, eller rättare sagt utbildnings-koncerner, vuxit fram. Detta sker dels genom att vissa företag växer genom återinvestering av vinstmedel, men också genom att externt kapital skjuts till verksamheten i form av nyemissioner, lån från aktieägarna eller lån hos kreditinstitut. Även om det offentliga finansierar driften genom den så kallade skolpengen krävs ekonomiska muskler för att kunna bygga eller ta över skolor. Privata aktörer kan här, genom externt kapital, bidra med pengar som annars ej skulle funnits inom välfärdssektorn.

En fördel med privat drift, till skillnad från kommunal, är att investeringshorisonten kan vara längre än något enstaka år. Investeringarna inom skolverksamhet sker både i form av inventarier så som möbler, utrustning för undervisning och lokaler, men även i pedagogiska koncept, uppköp av eller nyetablering av skolor samt vidareutbildning av personal.

Investeringarna finansieras i regel genom:

- Återinvestering av vinstmedel
- Upplåning i bank eller annat kreditinstitut
- Nyemissioner där nytt aktiekapital tillförs från befintliga och nya ägare

Flera av företagen är koncerner med ett eller flera dotterbolag. I de fallen har vi tittat på transaktionerna för koncern och/eller moderbolag. I första hand har koncernredovisningar använts, men där enskilt dotterbolag varit ansvarig för utbildningsverksamheten har istället detta använts.

Några av företagen har under perioden inte upprättat några kassaflödesanalyser, varför det har varit svårt att få en helhetsbild av de enskilda företagen. Detta innebär att investeringar och upplåning varit svårt att direkt härleda och kan därför vara underskattade.

De tio företag som finns med i analysen är följande: AcadeMedia, John Bauer, Engelska skolan, Kunskapsskolan, Baggium/Praktiska, Pyslingen, Jensen, Thorengruppen, PPS och Prolympia.

Analys

- Man kan konstatera att extern finansiering via upplåning och nyemission vida överstigit utdelade vinster.
- Företagen klarar av sina investeringsbehov genom återföring av vinstmedel och upplåning. Detta ger en långsiktighet som ofta saknas inom den offentliga sektorn.
- Branschen uppvisar samma tendenser som det övriga svenska näringslivet, där företag växer genom att avstå uttagande av vinst och/eller genom traditionell upplåning. Detta framgår bland annat i SEB:s företagarpanel (Q4 2010) där 37 procent av företagen uppger att man vänder sig till banken för finansiering, endast 2 procent till riskkapitalbolag och hela 55 procent har ej sökt extern finansiering.

TESEN SOM LIGGER TILL GRUND för denna PM är att granska årsredovisningar för att ta reda på vad som tillförs verksamheterna i form av externt kapital. Mycket av den expansion som finns i friskolorna sker genom återinvestering av vinst. Detta är vanligt ur ett svenskt näringslivs-perspektiv eftersom andelen riskkapital är relativt litet. Vad gäller nyemissioner är det endast AcadeMedia som uppvisar någon väsentlig sådan. Extern finansiering via upplåning är vanligare, vilket framgår av matrisen i slutet av denna PM.

Investeringsnivåerna är klart högre än vinsterna under perioden. Upplåningen i de olika företagen har skett på olika sätt. John Bauer lånar exempelvis 200 miljoner från aktieägarna, liksom Prolympia som på samma sätt lånar 20 miljoner. Övrig upplåning sker via kreditinstitut. Endast den upplåning som sker via kreditinstitut finns med i tabellverken.

Den sammanlagda vinsten under perioden uppgick till 817 miljoner, medan investeringarna var hela 2,4 miljarder. Upptagandet av nya lån uppgick till drygt 678 miljoner och nyemissionerna var 774 miljoner. Tillsammans med ackumulerade vinstmedel är det i stort sätt i paritet med gjorda investeringar. I relation till den totala utdelningen på drygt 30 miljoner går det också att dra slutsatsen att det egna kapitalet förbättrats väsentligt under perioden.

NYEMISSIONER SKER RELATIVT SÄLLAN, så en fördjupad studie mellan 2000-2005 gjordes och där återfanns ytterligare några nyemissioner i AcadeMedia och Kunskapsskolan. Sammanlagt 205 miljoner tillfördes de båda bolagen under den perioden. I början av 2000-talet gjorde både AcadeMedia och Kunskapsskolan förluster under flera år. Detta är en faktor att ta hänsyn till när man idag ska förhålla sig till de vinster som sker inom friskolesektorn. Det krävs en viss långsiktighet för att få någon utdelning på insatt kapital.

Utdelningar förekommer ganska sparsamt och i mindre omfattning än vad som framgår i den offentliga debatten. John Bauer, som under perioden på koncernnivå har ett negativt resultat, har varit tvungen att använda eget kapital för att täcka upp underskotten samtidigt som man gjort en kraftig expansion. Den offentliga bilden kring att friskoleverksamheten är guld och gröna skogar är därför missvisande.

Ur ett rent skolperspektiv ger empirin att friskolor klarar av att producera bättre kvalitet på utbildningen till ett bättre pris för skattebetalarna. Detta gäller både sett till kronor per betygspoäng men också, vilket är viktigt, generellt bättre resultat på nationella prov, även när man justerat för faktorer som socioekonomisk bakgrund som skulle kunna vara en bidragande orsak. Den ekonomiska effektiviteten beror bland annat på att lärartätheten generellt är något lägre inom friskolor än inom den offentligt drivna skolan. Det finns inget entydigt samband mellan lärartäthet och betyg utan det är andra faktorer som spelar stor roll enligt Skolverket och andra inom skolforskningen. Mer statistik finns hos Skolverket och Friskolornas riksförbund.

En fördel som friskolor har jämfört med den offentliga skolan är möjligheten att långsiktigt planera sin ekonomi. De är inte beroende av kommunallagens strikta budgetregler. Ett positivt resultat ett år kan överföras till nästa och därmed vara grund för framtida investeringar, medan den offentliga skolan är hänvisad till politiska beslut. Detta är ovanligt - särskilt i tider av ekonomisk åtstramning. Det motsatta gäller också. Genom att företagen ofta för över positiva resultat i ny räkning kan de hantera år med mindre bra resultat utan att för den skull göra kraftiga nedskärningar i verksamheten. Ytterligare en aspekt är att incitamenten för positiva resultat är dåliga inom den kommunala skolan just av två skäl: 1, eventuellt överskott riskerar återföras till kommunen och 2, att ett positivt resultat riskerar generera ett mindre anslag nästkommande år. I slutet av åren kan man därför misstänka att pengar används för att inte ett överskott ska signalera ett behov av mindre anslag. Detta leder sällan till långsiktiga investeringar.

Sammanställning 2006-2012 (milj.)					
	Utdelningar	Vinst	Investeringar	Nyemissioner	Upplåning
Engelska skolan	2,2	86	264,5	0	0
Pysslingen	6,1	110	174	0	78
Baggium/ Praktiska	15,5	130	80	0	21,5
John Bauer	1	-124	496	0	351
Jensen	1	132	32	0	0
Thorengruppen	1,69	9	10	0	10
PPS	3,5	23	60	0	2
AcadeMedia	0	350	1077	774	225
Prolympia	0	-39	31,5	0	16
Kunskapsskolan	0	140	178	0	-25
SUMMA	30,9	817	2403	774	678,5

I sammanställningen ovan har de i mars 2012 fem senaste årsredovisningarna använts. Det innebär att några företag redovisas från 2006-01-01 - 2010-12-31 medan andra 2006-07-01 -2011-06-30. Ett par av företagen har ändrat sina räkenskapsår och får därmed en förkortad mätperiod med sex månader.

Företagen

I tabellerna nedan visas omsättning för under 2010 avslutade bokslut. Det innebär att vissa av bolagen tillämpar brutet räkenskapsår varför deras årsomsättning motsvarar 2009-07-01 - 2010-06-30. I något fall sker denna övergång under mätperioden vilket medför att dessa företag får sex månader kortare mätperiod.

AcadeMedia

AcadeMedia är störst av friskolekoncernerna med stor marginal. 2011 införlivades även bland annat Pysslingen i koncernen och AcadeMedia är därmed mer än dubbelt så stora som det näst största företaget inom friskolebranschen. Från 2006 till 2010 genomgår företaget en mycket kraftig expansion med ökad omsättning. Denna expansion har skett genom främst uppköp av redan befintliga friskolor.

Tabell: utveckling 2006-2010 (milj.)					
	Vinst	Investeringar	Nyemissioner	Upplåning	Utdelning
AcadeMedia	350	1077	774	225	0
Omsättning 2010: 1231 miljoner*					

* Redovisar 2010 som halvårsbokslut, vilket innebär att omsättningen ovan endast innehåller sex månader.

John Bauer

John Bauer består i likhet med AcadeMedia av flera dotterbolag. Under femårsperioden görs en kraftig expansion i verksamheten och omsättningen ökar från 266 till 1267 miljoner. Moderbolaget uppvisar vinst, men om ser vi till koncernens resultat är det under perioden en samlad förlust.

Tabell: utveckling 2006-2010 (milj.)					
	Vinst	Investeringar	Nyemissioner	Upplåning	Utdelning
John Bauer	-124	496	0	351	1
Omsättning 2010: 1267 miljoner					

Engelska skolan

Engelska skolan har under mätperioden en stabil vinst och tämligen liten utdelning. Detta beror sannolikt på ägarstrukturen, där grundaren fortfarande äger 100 % av företaget. Företaget växer genom återinvestering av vinstmedel.

Tabell: utveckling 2006-2010 (milj.)					
	Vinst	Investeringar	Nyemissioner	Upplåning	Utdelning
Engelska skolan	86	264,5	0	0	2,2
Omsättning 2010: 500 miljoner					

Kunskapsskolan

Kunskapsskolan har, liksom Engelska skolan, en strategi att växa genom återinvestering av vinst. Under mätperioden finns inga nyemissioner, men företaget startade sin verksamhet 2000 och det finansierades genom nyemissioner på sammanlagt 75 miljoner under tre år. Ingen utdelning har skett under perioden som granskats, men väl koncernbidrag till moderbolaget som i sin tur delar ut vinst. Kunskapsskolan ägs av Kunskapsskolan Education Sweden AB. I analysen av Kunskapsskolan i Sverige framgår inte någon extern finansiering via upplåning. Koncernen med moderbolaget Kunskapsskolan Education Sweden AB visar i räkenskapsåret 2008 skulder till kreditinstitut på ca 200 miljoner och skulder till ägare på 103 miljoner. Kunskapsskolan Education Sweden AB har en bredare verksamhet än att driva grund- och gymnasieskolor. I detta fall har granskningen gjorts på Kunskapsskolan i Sverige AB.

Tabell: utveckling 2006-2010 (milj.)					
	Vinst	Investeringar	Nyemissioner	Upplåning	Utdelning
Kunskapsskolan	140	178	0	-25	0
Omsättning 2010: 767 miljoner					

Pysslingen Förskolor och skolor AB

Pysslingen har i huvudsak vuxit genom återinvestering av vinstmedel och har under mätperioden en sammanlagd vinst om 110 miljoner. Under samma period investeras 174 miljoner i verksamheten, vilket framförallt handlar om startande eller övertagande av nya skolor. 2011 köps Pysslingen av AcadeMedia.

Tabell: utveckling 2006-2010 (milj.)					
	Vinst	Investeringar	Nyemissioner	Upplåning	Utdelning
Pysslingen	110	174	0	78	6,1
Omsättning 2010: 1130 miljoner					

Baggium

Baggium bedriver bland annat gymnasieutbildningar inom ramen för Praktiska. Under mätperioden har de en vinst på 130 miljoner och investerar 80 miljoner. 2008 görs en omfattande organisationsförändring, vilket försvårar den ekonomiska analysen. Utdelningen till aktieägarna var 15,5 miljoner.

Tabell: utveckling 2006-2010 (milj.)					
	Vinst	Investeringar	Nyemissioner	Upplåning	Utdelning
Praktiska/Baggium	130	80	0	21,5	15,5
Omsättning 2010: 680 miljoner					

Jensen Education AB

Jensen Educations samlade vinst under mätperioden var 132 miljoner och företaget skriver själv i årsredovisningen för 2006 att tillväxten finansieras genom eget kapital och att företaget saknar lån. Detta framgår även i årsredovisningarna 2007-2010. Under perioden betalas endast en miljon ut till aktieägarna.

Tabell: utveckling 2006-2010 (milj.)					
	Vinst	Investeringar	Nyemissioner	Upplåning	Utdelning
Jensen	132	32	0	0	1
Omsättning 2010: 350 miljoner					

Prolympia

Prolympia gör under perioden en samlad förlust om 39 miljoner som täcks genom villkorade ägar-tillskott. Finansiering av investeringsverksamheten sker genom upplåning som sedermera avbetalades 2010. Det sammanlagda upptagandet av lån under perioden var 16 miljoner. Bolaget är helägt dotter-bolag till Rubato som i sin tur ägs av Ted International Holding AB.

Tabell: utveckling 2006-2010 (milj.)					
	Vinst	Investeringar	Nyemissioner	Upplåning	Utdelning
Prolympia	-39	31,5	0	16	0
Omsättning 2010: 102 miljoner					

Thorengruppen

Thorengruppen har en stark tillväxt under perioden. I årsredovisningen för 2010 gör de själva gäl-lande att expansionen bör kunna ske av egen kraft. Mellan 2006 och 2009 upprättades ingen kassaflö-desanalys, varför djupare granskning av investeringar och finansiering är svår. 2010 investerades dock tio miljoner och ur finansieringsverksamheten går att skönja att det inte gjorts genom upptagande av nya lån.

Tabell: utveckling 2006-2010 (milj.)					
	Vinst	Investeringar	Nyemissioner	Upplåning	Utdelning
Thorengruppen	9	10	0	10	1,69
Omsättning 2010: 142 miljoner					

PPS AB

PPS driver och utvecklar grund- och gymnasieskolor. De äger bland annat Cybergymnasiet och Donnergymnasiet. PPS är renodlade vad det gäller sin verksamhet, vilken också är relativt liten i jämförelse med övriga företag i studien. Kassaflödesanalys saknas för alla utom det sista året och en djupare undersökning av investeringar och upplåning är därför problematisk.

Tabell: utveckling 2006-2010 (milj.)					
	Vinst	Investeringar	Nyemissioner	Upplåning	Utdelning
PPS	23	60	0	2	3,5
Omsättning 2010: 290 miljoner					

almeGa

Box 555 45 • 102 04 Stockholm • Telefon 08-762 69 00